

تحریم حزب رستاخیز

۲۰ آذر ۱۳۹۳ ساعت ۱۵:۵۳

رستاخیز نام حزبی است که توسط محمدرضا پهلوی تأسیس شد. در ۱۱ اسفند ۱۳۵۳ شاه در حضور نخست‌وزیر، نمایندگان مجلسین شورای ملی و سنا، رهبران احزاب و مقامات کشوری، تأسیس «حزب رستاخیز ملت ایران» را اعلام کرد و دستور داد تا همه مسئولین، رؤسای احزاب و مردم به عضویت حزب درآیند. همچنین امیرعباس هویدا، نخست‌وزیر را به دبیر کلی حزب برگزید.

رستاخیز نام حزبی است که توسط محمدرضا پهلوی تأسیس شد. در ۱۱ اسفند ۱۳۵۳ شاه در حضور نخست‌وزیر، نمایندگان مجلسین شورای ملی و سنا، رهبران احزاب و مقامات کشوری، تأسیس «حزب رستاخیز ملت ایران» را اعلام کرد و دستور داد تا همه مسئولین، رؤسای احزاب و مردم به عضویت حزب درآیند. همچنین امیرعباس هویدا، نخست‌وزیر را به دبیر کلی حزب برگزید. او در مورد کسانی که مخالف عضویت در حزب بودند گفت: «کسی که وارد حزب جدید نشود... وابسته به یک سازمان غیرقانونی است... چنین فردی جایش در یکی از زندانهای ایران است، یا اگر مایل باشد می‌تواند همین فردا کشور را ترک کند.» این در حالی بود که شاه یک دهه قبل در اولین کتابش (مأموریت برای وطنم) با دفاع از فعالیت گسترده احزاب در ایران، کشورهای دارای نظام تک حزبی را مورد انتقاد قرار داده بود.

یکی از دلایل تغییر فکر شاه را باید در شکست نظام دو حزبی دید. تا آن تاریخ دو حزب دولتی «مردم» به رهبری امیراسدالله علم و «ایران نوین» به ریاست امیرعباس هویدا نتوانسته بودند مشارکت سیاسی مردم را در جهت اهداف حکومت به دست آورند. پس از اعلام تأسیس حزب رستاخیز از سوی شاه، نخستین کنگره حزب تشکیل و کمیسیونی برای تدوین اساسنامه و مرام‌نامه حزب برپا شد. طبق اساسنامه، اعتقاد به نظام شاهنشاهی، اصول انقلاب شاه و ملت و قانون اساسی به عنوان اهداف حزب رستاخیز اعلام شد. در این حزب کنگره بالاترین رکن بود و با شرکت شوراهای حزب، کمیته ملی و نمایندگان مجلسین تشکیل و خط‌مشی حزب تعیین می‌شد. برخلاف روش احزاب سیاسی که وابسته به کمک مالی اعضا هستند، حزب رستاخیز برای امور جاری خود از بودجه عمومی دولت استفاده می‌کرد.

برای نشان دادن وجود فضای بحث و انتقاد، دو جناح درون حزب رستاخیز شکل گرفت. جناح اول «روشنفکران مترقی» به رهبری جمشید آموزگار وزیر کشور و جناح دوم «روشنفکران سازنده» به رهبری هوشنگ انصاری وزیر دارایی تشکیل شد. البته در اواخر عمر حزب، جناح سومی به نام «گروه اندیشمندان» به ریاست هوشنگ نهاوندی رئیس سابق دانشگاه تهران به وجود آمد. با تبلیغات

گسترده، از مردم دعوت شد تا به عضویت حزب درآیند. پس از مدتی دولت اعلام کرد که حدود پنج میلیون نفر در شعبه‌های مختلف محلی به عضویت حزب درآمده‌اند. همچنین حزب رستاخیز یک سازمان زنان و یک کنگره کارگری تشکیل داد و به علاوه پنج نشریه به نامهای رستاخیز، رستاخیز کارگران، رستاخیز روستا، رستاخیز جوان و اندیشه‌های رستاخیز را به مرور منتشر کرد.

تنها مخالفت جدی با تأسیس حزب رستاخیز از سوی امام خمینی صورت گرفت که در نجف به حالت تبعید به سر می‌برد. امام خمینی در پیام روز ۲۱ اسفند ۱۳۵۳ خود، ضمن محکوم کردن اقدام شاه در تأسیس حزب رستاخیز، اظهار داشت: «نظر به مخالفت این حزب با اسلام و مصالح ملت مسلمان ایران، شرکت در آن بر عموم ملت حرام و کمک به ظلم... است و مخالفت با آن از روشن‌ترین موارد نهی از منکر است.» با انتشار این اعلامیه، دولت تعداد زیادی از روحانیون از جمله آیت‌الله انواری، آیت‌الله ربانی شیرازی و آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای را دستگیر و یا به تبعید فرستاد.

حزب رستاخیز از زمان تأسیس تا انحلال، نقش مهمی در تحولات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشور ایفا کرد. اولین اقدام حزب برپایی انتخابات مجلس بیست و چهارم شورای ملی بود. حزب رستاخیز برای هر حوزه انتخابیه سه نفر را با تأیید ساواک به عنوان کاندیدا معرفی می‌کرد و مردم می‌بایست به یکی از نمایندگان منتخب حزب رأی می‌دادند. این انتخابات در تابستان ۱۳۵۴ ش برگزار شد و براساس آمار رسمی ۱/۵ میلیون نفر به کاندیداهای منتخب رأی داده بودند. مجلسی که اعضای آن برگزیده حزب رستاخیز بود، در پایان همان سال لایحه تغییر تقویم ایران از هجری شمسی به شاهنشاهی را تصویب کرد. بدین ترتیب سال ۱۳۵۵ هجری شمسی به سال ۲۵۳۵ شاهنشاهی تغییر یافت. تغییر تقویم رسمی یکی از نمونه‌های آشکار حمله حکومت پهلوی به نمادهای دینی بود.

از دیگر اقدامات حزب رستاخیز، دعوت زنان به نداشتن حجاب اسلامی در دانشگاهها و فرستادن بازرسانی برای بررسی موقوفه‌های مذهبی بود. همچنین حزب اعلام کرد که تنها اداره اوقاف مجاز به انتشار کتابهای مذهبی است.

از آغاز تأسیس حزب رستاخیز تا مهر ۱۳۵۵ هویدا دبیر کلی حزب را برعهده داشت. در این تاریخ جمشید آموزگار جانشین او شد. در مرداد ۱۳۵۶ محمد باهری معاون وزارت دربار به عنوان دبیر کل حزب برگزیده شد. در ۱۴ دی ۱۳۵۶ شاه دوباره جمشید آموزگار را به دبیر کلی حزب رستاخیز انتخاب کرد. پنج روز بعد به دنبال انتشار مقاله «ایران و استعمار سرخ و سیاه» و توهین به امام خمینی در روزنامه اطلاعات، تظاهرات ضد حکومت پهلوی در شهر قم به وقوع پیوست. در جریان حوادث انقلاب، حزب رستاخیز در امور سیاسی ایران هیچ نقش مهمی ایفا نکرد و دفاتر حزب یکی از مکانهایی بود که مورد حمله ناراضیان قرار می‌گرفت. سرانجام در زمان نخست‌وزیری شریف امامی، حزب رستاخیز در ۸ مهر ۱۳۵۷ به طور رسمی منحل شد. بعد از تشکیل رستاخیز، شاه به نزدیکان خود گفته بود: «حزب رستاخیز آخرین برگه است، اگر موفق نشویم راه‌حل دیگری برای ادامه حکومت وجود ندارد.» جالب اینکه شاه پس از ترک ایران در آخرین کتابش، پاسخ به تاریخ نوشت: «ایجاد حزب رستاخیز یک اشتباه بود.»

منبع: دايرة المعارف انقلاب اسلامي، سورة مهر، دفتر ادبيات، ج ٢ ص ٩٤ و ٩٥

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/٢٨٩٣٥/رستاخيز-جزء-تحرير>